

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1917.

Första kammaren.

Nr 25.

Fredagen den 23 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3,30 e. m.

Herr statsrådet friherre *Beck-Friis* avlämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 133, angående räntefrihet å lån för anskaffande av utsädespotatis;

nr 135, angående minimipris å brödsäd m. m.; och

nr 136, angående ändrad användning av ett till anordnande av jägmästarbostäder av riksdagen anvisat belopp.

Ordet lämnades på begäran till herr vice talmannen, som yttrade: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att första kammaren måtte för sin del besluta, att ett särskilt utskott, bestående av 16 ledamöter, 8 från vardera kammaren, måtte tillsättas för behandling ej mindre av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 129 angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst, än även av de ytterligare framställningar som kunna komma att av Kungl. Maj:t eller i enskilda motioner göras i dessa ämnen eller andra i omedelbart samband därmed stående frågor.

I händelse första kammaren bifaller detta förslag och andra kammaren biträder det sålunda fattade beslutet, får jag även hemställa, att 8 suppleanter måtte utses för första kammarens ledamöter i utskottet.

Vad herr vice talmannen sålunda hemställt bifölls, varjämte beslöts, att andra kammaren skulle genom utdrag av protokollet inbjudas att förena sig med första kammaren i beslutet om tillsättande av ifrågakvarande särskilda utskott med förenämnda antal ledamöter.

Protokollsutdrag härom justerades och avsändes till andra kammaren.

Föredrogs Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 72, angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande.

Första kammarens protokoll 1917. Nr 25.

1

*Ang. vissa
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.*

Ang. vissa
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.
(Forts.)

Herr Ekman, Carl Gustaf: Innan talmannens klubba faller för beslut om remiss av propositionen nr 72 angående vissa åtgärder för lantförsvarets stärkande, anhåller jag att till denna proposition få göra några erinringar. Och med talmannens benägna tillåtelse vill jag i detta sammanhang utsträcka mina erinringar till hela det propositionskomplex, som återfinnes å dagens föredragningslista i punkterna 1—12. Om dessa kan nämligen utan överdrift sägas, att de utgöra en statsverksproposition nr 2, en budgetarisk överbyggnad på det första vid riksdagens början av Kungl. Maj:t överlämnade statsregleringsförslaget, och det synes därför vara nästan lika betingat av förhållandena *nu* som *då* att yttra sig något över det föreliggande förslaget och rörande den regeringskonst, som tagit sig uttryck i detta förslag.

Innan jag gör detta vill jag emellertid fästa uppmärksamheten på de egendomliga förhållanden, varunder detta sekundära budgetförslag framlagts. Regeringen har som bekant begärt avsked. Och till riksdagens kännedom har ej kommit, att regeringen återtagit dessa ansökningar. Man har alltså även i fortsättningen att räkna med att regeringen meddelar sig icke vara sinnad att vidare inneha ledningen och därmed förenat ansvar. Under sådana förhållanden måste man känna en bestämd förvåning, att regeringen likväl finner sig oförhindrad att framlägga förslag, vilka såväl på det statsekonomiska som på det militära området ha så djupt ingripande och avgörande betydelse, som de nu föreliggande förslagen ostridigt äga. Det är, så vitt jag förstår, en konstitutionellt-parlamentarisk arbetsmetod, som jag för min del skulle vilja med ett paradoxalt uttryck beteckna såsom en tilltagsen regeringslöshet. Redan detta förhållande förefaller mig alltså mycket anmärkningsvärt.

Går man så över till innehållet i den föreliggande propositionen nr 72, så måste man redan från början stanna inför en hel del frågetecken. Det första frågetecknet möter redan, när man kommer till första punkten, i vilken hemställes, att anslag måtte beviljas för uppsättande av ett nytt tungt artilleriregemente. När man sedermera i motiveringen finner, att enligt regeringsförslaget detta regemente skulle vara fullständigt uppsatt till den första januari 1919, måste man omedelbart göra sig den frågan: hur skall detta tillgå? Man finner då också redan från början, att det tunga artilleriregemente, som nu föreslås, i vissa väsentliga avseenden skiljer sig från det, varom förslag framställdes till föregående års riksdag. Den kanonmateriel, som nu här föreslås, är en annan än den, som då ifrågakom. Då förordades såsom den för ett tungt artilleriregemente allra bästa kanontypen 15 cm. haubitser, som erhöles såväl generalfälttygmästarens som arméförvaltningens, inspektörens för artilleriet och statsrådets förord. Om beslutet då kommit till stånd, hade det sålunda kommit att bli ett regemente med sådan materiel. Innan året gått tillända, hade emellertid sakkunskapen på den punkten skiftat mening. Nu gäller det en kaliber, större än 15 cm. haubitser. Hur mycket större

*Ang. viss
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.*

(Forts.)

framgår ej av de handlingar, som stå den enskilde riksdagsman-
nen till buds. Det säges ingenting om den saken i propositionen,
men att den torde vara väsentligt större, kan väl anses framgå
därav, att kostnadsökningen, med utgångspunkt från de gamla ma-
terialprisen, för regementets vidkommande beräknats till 1,600,000
kr., och efter de nya pris, från vilka man nu ansett sig ha an-
ledning utgå, till 4,226,000 kr.

Därmed uppstår, så vitt jag förstår, den frågan, huruvida det
är möjligt att inom landet framexperimentera och åstadkomma en
dylik beväpning till den tidpunkt, som här är ifrågasatt — huru-
vida sålunda ej redan från början de tidslöften, som förekomma
i propositionen, äro omöjliga att realisera. Så vitt jag förstår,
är det synnerligen svårt att kunna hålla sig uteslutande till den
inhemska tillverkningen, och det förefaller också, som om möjlighe-
terna att utifrån fylla behovet för närvarande äro fullständigt stäng-
da. Santliga de nationer, varifrån enskilda leverantörer kunna
ifrågakomma, äro så vitt jag vet — åtminstone sedan även Ame-
rika enligt telegrammen kommit i krigstillstånd — parter i det
pågående kriget. Och vid sådant förhållande kan jag ej se, att
det är möjligt att på svenskt håll tänka sig, att man skulle kunna
få sitt materialbehov fyllt från någon producent inom dessa krig-
förande länder. I en tid, när dessa finna det vara sitt främsta
livsintresse att organisera allt användbart folk till produktion av
krigsmateriel, lär väl ingen av dessa nationer släppa ifrån sig så-
dan utan att därvid foga villkor och utfästelser med avseende å
materielens användning av sådan art, att de ej låta sig förenas
med en fri och självständig nations förfoganderätt över sina för-
svarsmedel. Sålunda kan jag redan med hänsyn därtill ej finna
det vara möjligt, att den i utsikt ställda organisationen av detta
regemente på den punkten låter sig till angiven tid realiseras.

I nästa punkt av propositionen nr 72 förekommer bland där
ifrågasatt materiel även kulsprutevapnet. Men hur förhåller det sig
med detta vapens organisation? Ja, om den saken säga de sak-
kunnige, att frågan bör lämnas öppen, till dess fastare hållpunk-
ter för densammas avgörande kunna föreligga. Jämväl uppskjuter
man anskaffningen av annan för organisationen oundgänglig ma-
teriel, liksom också förrädsbyggnader. Sålunda förefaller det icke
heller på den punkten, som om det föreliggande förslaget represen-
terar någon fullfärdig organisation, någon utformad påbyggnad på
den år 1914 antagna härorganisationen, utan kort och gott inne-
bär begäran om ett anslag, för vars fortsatta användning man i
stort sett ej gjort sig närmare reda.

I propositionen betonar man mycket starkt betydelsen av flyg-
vapnet. Och det är ju rätt naturligt. Dock tänkte man sig väl på
alla håll, att när det begäres av riksdagen, att den skulle taga
position därtill, i sammanhang därmed också flygvapnets förhål-
lande till kavalleriet och till möjligheten av minskning av detta
vapen skulle komma att i större och för riksdagen mera vägledande
omfattning föreligga. Men hur förhåller det sig härmed? De

Ang. vissa
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.

(Forts.)

sakkunnige hava på ungefär en sida behandlat denna sak, och den slutsats, som de kommit till, är uttryckt i följande ord: »Någon minskning av vårt kavalleri kunde därför icke med stöd av krigserfarenheterna av de sakkunniga förordas, vare sig i samband med flygvapnets utveckling eller i annat sammanhang. Även om krigserfarenheterna skulle efter fredsslutet föranleda en minskning av kavalleriet inom vissa av de krigsförande makterna, kunde därför icke det svenska kavalleriet minskas, då detta kunde sägas redan hava undergått en relativ förminskning, i det att dess styrka ej på långt när kunnat följa infanteriets utveckling.» Och till detta omdöme ansluter sig statsrådet i följande ord, som äro hans bidrag till belysningen av hela detta spörsmål: »I samband med avgivande av förslag till utveckling av flygvapnet hava de sakkunniga undersökt, huruvida icke en minskning av kavalleriet kunde vidtagas. Då emellertid erfarenheterna från kriget bekräftat kavalleriets outhärdlighet, hava de sakkunniga icke ansett sig kunna förorda en minskning av detsamma vare sig i samband med flygvapnets utveckling eller i annat sammanhang. Härutinnan anser jag mig kunna i allo instämma med de sakkunniga.»

Det förefaller mig, som om detta resultat omöjligen kan stå i överensstämmelse med det krav på verklig utredning, med det krav på en verklig överblick av de föreslagna militära åtgärdernas sammanhang, som vid fjolårets debatt om hithörande frågor många av dem, som då biträdde det föreliggande förslaget, ansågo sig med skäl kunna påkräva.

Jag tror sålunda, att man om den föreliggande propositionen kan säga, att den varken utgör ett väl genomtänkt och realiserbart bidrag till försvarets stärkande under nuvarande förhållanden, d. v. s. *under kriget*, och ej heller en lämplig och nu godkännbar påbyggnad på 1914 års härordningsreform *efter kriget*. Under sådana förhållanden förefaller det mig synnerligen egendomligt, att man funnit förslagets framläggande omedelbart så önskvärt, så behjärtansvärt och så oundgängligt, att man trots dess beskaffenhet likväl ansett sig i den situation, som jag nyss tecknat, böra framlägga detsamma.

I fråga om den därpå följande propositionen nr 73 skall jag icke nu i detta sammanhang yttra annat, än att det egendomliga inträffat, att ehuru man enligt 1914 års försvarsproposition vid 1917 eller 1918 års riksdag hade att taga ställning till den i 1914 års härordningsförslag så mycket omhandlade andra byggnadsperioden, i propositionen nr 73 ingen som helst antydning nu föreligger om, att den frågan skäligen och lämpligen borde komma upp i sammanhang med frågan om anskaffning av nya fartyg, såsom ersättning för den nu förslitna materielen eller om annan ny fartygmateriel.

När vid förra årets riksdag den 5 juni en liknande, fast i omfattningen vida mindre proposition behandlades i riksdagen, diskuterades mycket ivrigt, vilken betydelse som skulle ligga i ett uttalande, som förekom i motiveringen till den utskottshemställan,

som då av riksdagen antogs. I utskottsutlåtandet förekom nämligen, att utskottet ifrågasatte, huruvida icke i »detta sammanhang vissa försvarsangelägenheter, som icke inginge i de förevarande propositionerna, men vilkas framläggande av Kungl. Maj:t förbådats, lämpligen kunde komma i beaktande». Vid diskussionen om denna sak uttalades emellertid särskilt en antydan så klart och bestämt, att jag finner det vara skäl att här föredraga vad som i detta avseende då yttrades. Herr Edén yttrade i andra kammaren, efter att ha återgivit denna passus beträffande hans och det liberala partiets mening, följande: I denna passus ligger »sannerligen icke, såsom reservanterna antyda, att man skulle vilja hava fram ännu mycket mera, än vad Kungl. Maj:t redan i sina nu föreliggande propositioner äskat, utan det är rätt och slätt ett påpekande, att Kungl. Maj:t borde taga under övervägande, huruvida icke i detta sammanhang böra tagas i betraktande också försvarskrav, som Kungl. Maj:t själv redan har förbådat. Jag nämner ett enda exempel: flottans stationsfråga med dess vittutseende ekonomiska konsekvenser. Det är alldeles uppenbart, att hela bedömandet av det finansiella läget måste komma att i hög grad röna inverkan av, om man tager hänsyn även till en sådan fråga vid behandlingen av de övriga.»

På detta håll betonades sålunda, att en fråga av den arten väntade man sig givetvis framförd i sammanhang med de propositioner om de vid samma års riksdag ifrågasatta försvarsanslag, som man förutsatte skulle komma vid en senare riksdag. Men den punkt, om vilken sålunda ett bestämt och tydligt uttalande då gjordes, saknas alldeles i det förslag, som här föreligger. Det har visserligen meddelats, att en kommitté bearbetat flottstationsfrågan, och att den kommit så nära slutet av sitt arbete, att den kanske snart är färdig att justera sitt betänkande. Men med hänsyn till regeringsförhållandena vet man ju alls icke, om ett av den kommittén avgivet betänkande kan komma fram till denna riksdag eller icke. Sålunda, den av den nuvarande regeringen framlagda försvarspropositionen saknar i nu berörda avseende den belysning för klarläggande av hela frågan, som man vid nästföregående riksdag från deras sida, som då biträdde riksdagens beslut, förutsatte.

Jag antydde i mina inledningsord, att de nu framlagda förslagen skulle komma att också på det statsfinansiella området utöva ett avgörande inflytande på förhållandena för lång tid framåt. Propositionen nr 130, som återfinnes under tolfte punkten, vittnar ju också därom. Enligt detta förslag skulle det skatteobjekt, som väl är vårt förnämsta och som heter inkomst och förmögenhet, under sex år framåt tagas i anspråk för detta ändamål. Naturligtvis kommer man att säga, att därmed man ju lagt bördor av denna art på de förmögnares axlar, och att detta i och för sig borde vara ett erkännansvärt förfaringssätt. Jag skulle dock illa misstaga mig, om man icke inom denna kammare också skulle förmena, att därigenom detta skatteobjekt blivit så taget i anspråk, så ansträngt, att några ytterligare skatter, några ytterligare särskilda tributer

*Ang. visan
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.*

(Forts.)

Ang. vissa
åtgärder för
lantförsäverets
stärkande.

(Forts.)

från dess sida sedermera icke kunde komma i fråga under den tid, den extra inkomst- och förmögenhetsskatten utgår. Vad följer därav? Jo, därav följer, så vitt jag förstår, att den oerhörda mängd statsmedel krävande utgifter, som man har att göra på andra områden, antingen skulle lämnas å sido eller också läggas på de svagares axlar. Vi ha fått se åtskilliga symptom av den utvecklingen redan i år i fråga om täckandet av den ordinarie statsbudgeten. Såsom ett sådant kan man beteckna förslagen om ökat postporto, om ökad stämpelskatt vid fastighetsköp över 3,000 kronor och förslaget om stämpel på en till något hundratal kronor uppgående ränteinkomst, som ägarna kanske äro så beroende av, att de endast ha den att räkna med för sitt uppehälle. En pressning sålunda på de fattigas sparsamhet till det yttersta.

Nej, herr talman, vare sig man i den här framför oss liggande propositionen ser ett politiskt testamente eller ett arbetsprogram, måste man nog från riksdagens sida säga sig, att man icke får glömma, att anspråk av denna art dock måste ha sin gräns. Regeringens krav peka enligt mitt förmenande på en fortsatt rustning för Sveriges vidkommande över vår förmåga även efter världskrigets avslutning. Denna statsverksproposition nr 2 innebär vidare ett stramt avvisande av alla de önskemål och alla de krav på hänsyn för uppfattningar, som från skilda håll taga sig uttryck vid dessa frågors avgörande. I den motsätter man sig också varje tidigare antydd besparingsmöjlighet på de områden, som propositionen i fråga ompänner. Jag tror, att man utan missbruk av ord kan säga, att i denna proposition militarismen sättes över alla andra angelägenheter på ett sätt, som knappast tidigare varit fallet. Jag vill därför, herr talman, uttala det hoppet, att såväl utskottet som riksdagen skola pröva detta förslag, visserligen med blicken öppen för allvaret i såväl vårt som andra neutrala folks ställning, men också utan att låta sitt omdöme förvillas eller hypnotiseras av den skrämsekänsla, som under de senaste åren otvivelaktigt dikterat mångas ståndpunktstagande såväl inom som utom riksdagen till frågor av denna art. Och i denna förhoppning är det som jag ansluter mig till det remissförslag, varpå herr talmannen väl snart kommer att framställa proposition.

Herr Trygger: Herr greve och talman, mina herrar! Den siste ärade talaren har ingått i en såväl saklig som formell prövning av de kungl. propositioner, som här äro framlagda. Vad den materiella prövningen angår, har den utmynnat däri, att han förklarar, att i dessa propositioner militarismen satts över alla andra angelägenheter på ett sätt, som icke tidigare varit fallet. För min del har jag icke varit i tillfälle att taga del av dessa kungl. propositioner på grund av annat arbete; och i allt fall, även om så hade varit förhållandet, skulle den tid, som stått mig till buds, hava varit alltför obetydlig, för att jag nu skulle hava vågat uttala något som helst omdöme eller ingå i någon som helst kritik

eller granskning av vad den siste ärade talaren yttrat. Det blir ett senare tillfälle beskärt, att i den punkten bringa klarhet.

Men den ärade talaren gjorde också en formell anmärkning mot dessa kungl. propositioners framläggande. Han förklarade, såvitt jag fattade honom rätt, att detta innebure bevis på en tilltagsen regeringslöshet, stridande mot grundlagen, och detta utvecklade han tidigare på det sätt, att såvitt jag fattade honom rätt, han ansåg att den omständigheten, att regeringen inlämnat sin avskedsansökan, bort utgöra ett hinder för regeringen att framlägga dessa förslag, naturligtvis först för Konungen och sedan för riksdagen. Då vill jag fästa hans och herrarnas uppmärksamhet på, att dessa kungl. propositioner äro föredragna inför Hans Majestät Konungen den 23 februari i år, sålunda innan regeringen hade inlämnat sin avskedsansökning, och vid sådant förhållande torde det väl vara uppenbart, att man icke kan göra någon anmärkning mot att de nu blivit framlagda för riksdagen. Men även om så icke varit förhållandet, vågar jag bestrida talarens uttalande, att det skulle vara i enlighet med den svenska grundlagen, att när en regering har inlämnat sin avskedsansökan, vilken av Konungen icke bifallits, denna regering skulle anses sakna ledningen av landets angelägenheter eller icke vara underkastad samma ansvar som tidigare för sina åtgärder. Jag kan för min del icke finna, att regeringens ställning är någon annan efter dess avskedsansöknings ingivande, då Konungen förklarat sig icke kunna bifalla den, än den varit tidigare, och följaktligen torde den ärade talarens anmärkning vara fullkomligt obefogad.

Jag vet nu icke, vilken av regeringens ledamöter, som talaren närmast gör ansvarig för det han anser vara ett fel, men den, som i första rummet står ansvar för att dessa förslag nu framlagts, är väl hans excellens statsministern, och då vill jag säga, att det icke är nog med, att statsministern för närvarande har ledningen, och att han har ansvaret, utan jag skulle vilja tillägga, att han också har ett stort förtroende inom denna kammare samt ute inom landet.

Herr Ekman, Carl Gustaf: Emot den siste ärade talarens anförande vill jag blott säga, att jag icke yttrade, att dessa förslags framläggande strider mot grundlagen. Jag sade däremot, att det var en konstitutionellt-parlamentarisk arbetsmetod, som jag för min del icke kunde förstå och som jag betecknade, på det sätt som skedde, med uttrycket: »tilltagsen regeringslöshet».

Herr Ericson, Hans: Med anledning av den förste ärade talarens erinringar i sak beträffande åtskilliga begärda anslag vill jag erinra om att till dessa propositioner höra en mängd hemliga handlingar; och det synes mig nästan vara att föregripa ärendets behandling att nu göra något bestämt uttalande, innan man fått tillfälle att närmare studera dessa handlingar.

Jag skulle också vilja beträffande den förundran, som talaren uttalade i fråga om att medel nu begärts till ny krigsfartygs-

*Ang. vissa
åtgärder för
lantförsvarets
stärkande.*

(Forts.)

Ang. vissa
åtgärder för
lantförsvarets
stärkning.
(Forts.)

materiel, säga, att om han hade kännedom om i vilken utsträckning våra torpedfartyg och även annan flottans fartygsmateriel slitits under den nu snart treåriga neutralitetsvakten, skulle hans förundran säkerligen vara vida mindre.

Efter härmed slutad överläggning hänvisades punkten 5 i föreliggande proposition till jordbruksutskottet och propositionen i övrigt till statsutskottet.

Till vederbörande utskott skulle jämväl överlämnas de i anledning av propositionen inom kammaren nu avgivna yttrandena.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 73, angående vissa åtgärder för sjöförsvarets stärkande, hänvisades punkten 2 i denna proposition till jordbruksutskottet samt propositionen i övrigt till statsutskottet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 78, angående beredande av medel till bestridande av vissa kostnadsökningar för sjöförsvarets ordnande m. m., hänvisades denna proposition till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 86, med förslag dels till lag om landstörmsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels ock till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstörmsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner:

nr 87, angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstörmsbefäl m. m.;

nr 113, angående medelsbehovet för år 1918 under ordinarie reservationsanslaget till arméns vapen, ammunition och målskjutningsmateriel samt artilleriets övningar och materiel;

nr 114, angående anvisande av medel till vissa byggnadsföretag vid armén;

nr 115, angående ersättande från fjärde huvudtitelns allmänna besparingar av vissa förskottsvis utgivna medel; samt

nr 116, angående tillstånd för vissa beställningshavare å staten för artilleriets fabriker och tyganstalter att för rätt att åtnjuta ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring.

Efter föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 129, angående krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1917 åt befattningshavare i statens tjänst, beslöt kammaren att, därest i anledning av väckt förslag ett särskilt utskott komme att tillsättas för ifrågasvarande propositionsbehandling, densamma skulle överlämnas till detta särskilda utskott men att eljest propositionen skulle hänvisas, i vad den angick pensionsväsendet, till bankoutskottet, såvitt propositionen rörde under jordbruksdepartementet lydande ärenden, till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 130, med förslag till förordning om extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1918 m. m., hänvisades denna proposition i vad angick upptagande bland statsverkets inkomster av extra inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1918 till statsutskottet samt i övrigt till bevillningsutskottet.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 131, angående upptagande bland statsverkets inkomster för år 1918 av en post av tillfälliga lånemedel för extraordinära försvarsutgifter.

Föredrogs och företogs punktvis till avgörande statsutskottets memorial nr 37, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i två frågor rörande anslag under riksstatens fjärde huvudtitel.

Punkterna 1 och 2.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande nr 1.

Föredrogs och lades till handlingarna bankoutskottets memorial nr 21, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut rörande bankoutskottets utlåtande nr 17, angående ifrågasatt utredning om beredande av pension åt den hos skogsvårdsstyrelserna anställda personal.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran lagutskottets utlåtanden nr 19 och 20 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 7.

Föredrogos och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts nådiga propositioner:

nr 133, angående räntefrihet å lån för anskaffande av utsädespotatis;

nr 135, angående minimipris å brödsäd m. m.; och

nr 136, angående ändrad användning av ett till anordnande av jägmästarbostäder av riksdagen anvisat belopp.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse nr 46, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till anordnande av vattenklosetter inom serafimerlasarettet.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts propositioner rörande vissa pensioner, avsedda att utgå av trafikmedel;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anstånd med erläggande av ränta å statslån för järnvägsanläggning mellan Eksjö och Österbymo; samt

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse av vissa paragrafer i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873.

Anmälades och godkändes riksdagens kanslis förslag

dels till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 42, angående åstadkommande av ändrade bestämmelser rörande vissa kyrkorådets åligganden i pastorat, bestående av mer än en församling; och

nr 44, angående meddelandet av viss föreskrift i fråga om krigsmans befordran eller transport till beställning å stat;

dels ock till delar av riksdagsbeslutet:

nr 1, ingressen;

nr 2, slutmeningen;

nr 3, angående val av särskilda deputerade jämlikt 54 § regeringsformen och 50 § riksdagsordningen;

nr 4, rörande lag angående rätt för Konungen att i vissa fall inställa tillämpningen av 10 § andra stycket i lagen för Sveriges riksbank den 12 maj 1897 och av § 9 i lagen om rikets mynt den 30 maj 1873;

nr 5, angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att besluta i fråga om vissa postavgifter;

nr 6, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksbanken;

nr 7, angående ansvarsfrihet för fullmäktige i riksgäldskontoret;

nr 8, angående skyldighet för penningförvaltande verk och inrättningar m. fl. att i vissa fall anlita riksbanken;

nr 9, angående viss ändring i gällande instruktion för statens ombud i enskilda järnvägsbolags revision;

nr 10, angående lag om fortsatt tillämpning av lagen den 3 juni 1915 om eftergift vid krig eller krigsfara från vissa bestämmelser om arbetstid för minderåriga och kvinnor;

nr 11, angående utredning rörande ändring uti vissa bestämmelser angående rättegångsbiträde åt häktad; samt

nr 12, angående viss nedsättning av sockerskatten.

Föredrogs ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 254, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess första tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för underlättande av möjligheterna till utbildning för begåvade men obemedlade lärjungar vid offentliga läroanstalter.

Ang. underlättande av utbildningsmöjligheterna för begåvade men obemedlade lärjungar vid offentliga läroanstalter.

Herr vice talmannen erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag ber att få hemställa, att ifrågavarande delgivning ej måtte föranleda något vidare yttrande, då första kammaren redan den 14 innevarande mars vid behandling av sitt första tillfälliga utskotts utlåtande nr 3 avlagit en framställning i anledning av en inom kammaren väckt motion i enahanda syfte.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter kammaren biföll vad herr vice talmannen sålunda hemställt.

Föredrogs följande från andra kammaren ankomna protokollsutdrag:

nr 250, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utredning i visst syfte rörande kostnaderna för brödsädesproduktionen i landet; samt

nr 256, med delgivning av andra kammares beslut över dess fjärde tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, angående friherre Palmstiernas motion, nr 86, om skrivelse till Kungl. Maj:t i fråga om visst uppdrag till de s. k. trustsakkunniga.

Första kammaren beslöt hänvisa dessa ärenden till sitt andra tillfälliga utskott.

Vid föredragning av ett från andra kammaren ankommet protokollsutdrag nr 261, med delgivning av nämnda kammares beslut över dess femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 10, i anledning av herr Lindhagens motion, nr 317, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åstadkommande efter fredsslutet av ett förnuftigt eko-

nomiskt samarbete mellan alla stater, beslöt första kammaren hänvisa detta ärende till sitt första tillfälliga utskott.

Friherre *Fleming* väckte en motion, nr 106, om tillägg till § 8 i förordningen om stämpelavgiften.

Motionen hänvisades till bevillningsutskottet.

Herr *Lindblad, Ernst*, avgav en motion, nr 107, om ändring av §§ 54 och 55 riksdagsordningen.

Denna motion hänvisades till konstitutionsutskottet.

Anmälades och bordlades

bevillningsutskottets betänkande nr 12, i anledning av väckta motioner angående brännvins- samt vin- och ölhandelns ordnande ävensom i samband därmed stående frågor; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 52 och 104 §§ i stadgan den 9 november 1866 om skiftesverket i riket m. m.;

nr 27, i anledning av väckt motion angående förhöjning av statsbidrag till innehavare av vissa odlingslägenheter och skogstorp;

nr 28, i anledning av väckta motioner om anslag till ersättning åt personer, vilka tillåtas fullgöra militärtjänstgöring såsom arbetare vid avverkning av ved å allmänna skogar; och

nr 29, i anledning av väckta motioner om skrivelse till Kungl. Maj:t angående åvägabringande av en statens industriella verksamhet för förädling av avkastningen från statsskogarna m. m.

Justerades ytterligare sjutton protokollsutdrag för denna dag samt protokollen för den 17 och den 20 innevarande månad.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 4,23 e. m.

In fidem
A. v. Krusenstjerna.